

ПрАТ “ВНЗ “МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ”
Навчально-науковий інститут права та безпеки імені князя Володимира Великого



МАУП

Кафедра національної безпеки

Затверджую:
Директор Інституту безпеки

Сергій ДИСЕНКО
Ідентифікаційний код 00127522
№13
2025 р.

Схвалено на засіданні кафедри
Національної безпеки

Протокол №1 від 07.08.2025 р.

Заст. зав. кафедри

Іван СЕРВЕЦЬКИЙ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТАКТИЧНІ ЗАСАДИ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ»

Спеціальності: **256 Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)**

Освітнього рівня: **перший (бакалаврський) рівень**

Освітньої програми: **«Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)»**

Спеціалізація: _____

Розробник силябусу навчальної дисципліни:

Качмар Богдан Миколайович, — кандидат юридичних наук. доцент кафедри національної безпеки



(підпис)

Викладач:

Качмар Богдан Миколайович, — кандидат юридичних наук. доцент кафедри національної безпеки



(підпис)

Силябус розглянуто на засіданні кафедри національної безпеки

Протокол № 1 від «04» 08 2025р.

Загальна інформація про навчальну дисципліну

Назва навчальної дисципліни	Тактичні засади обороноздатності держави
Шифр та назва спеціальності	КЗ Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень
Статус дисципліни	обов'язкова
Кількість кредитів і годин	6 кредита/180 год Лекції : 34 Семінарські заняття: 48 Самостійна робота студентів: 98
Терміни вивчення дисципліни	IV семестр
Мова викладання	українська
Вид підсумкового контролю	екзамен
Сторінка дисципліни на сайті	https://maup.com.ua/assets/files/kafedra/nacbezpeka/sylabus-b/vstup-do-specialnosti-nacionalna-bezpeka.pdf

Загальна інформація про викладача. Контактна інформація.

<i>Качмар Богдан Миколайович</i>	
Науковий ступінь	кандидат юридичних наук
Вчене звання	доцент
Посада	доцент кафедри національної безпеки
Дисципліни, які викладає НПП	Тактичні засади обороноздатності держави
Напрями наукових досліджень	Освіта, безпека освіти
Посилання на реєстри ідентифікаторів науковців для	ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8716-5358 Google Scholar: https://scholar.google.com.ua/citations?hl=ru&user=M9ILdaYAAAAJ
Контактна інформація викладача:	
Е-mail:	
Контактний тел.	+380507417375
Телефон кафедри	
Портфоліо викладача на сайті кафедри/Інституту/Академії	https://maup.com.ua/ua/pro-akademiyu/instituti/institut-bezpeki-pratvz-maup/nacionalna-bezpeka/kachmar.html

1.1 Анотація курсу.

Курс «Тактичні засади обороноздатності держави» є обов'язковою дисципліною для здобувачів першого бакалаврського рівня вищої освіти за спеціальністю 256 Національна безпека за окремими сферами забезпечення і видами діяльності. Курс вивчається протягом четвертого семестру загальним обсягом шість кредитів, що включає тридцять чотири години лекцій, сорок вісім годин семінарських занять та дев'яносто вісім годин самостійної роботи студентів. Дисципліна знайомить здобувачів із базовими підходами до оборонної складової національної безпеки, завданнями держави у сфері оборони та роллю інституцій сектору безпеки і оборони у забезпеченні суверенітету й територіальної цілісності.

1.2 Предмет вивчення курсу.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є сукупність теоретичних положень, тактичних підходів та принципів, що регулюють суспільні відносини у сфері забезпечення обороноздатності держави, функціонування суб'єктів сектору безпеки і оборони та реалізацію державної політики у напрямі протидії воєнним загрозам. Опрацювання змісту дисципліни спрямоване на розуміння загальної логіки функціонування оборонних механізмів, принципів планування та координації дій у ситуаціях воєнних і гібридних загроз.

1.3 Метою викладання навчальної дисципліни «Тактичні засади обороноздатності держави» є формування у здобувачів системи фундаментальних знань про зміст і структуру оборонного компонента національної безпеки, сучасні воєнні виклики, тактичні принципи організації й функціонування сектору безпеки і оборони, а також про основи державного управління у сфері захисту територіальної цілісності та суверенітету. Вивчення курсу має забезпечити набуття професійних компетентностей, необхідних для розуміння логіки ухвалення тактичних рішень у сфері оборони та розвитку навичок оцінювання ефективності оборонних заходів.

1.4 Завдання: Завдання курсу включають поглиблене засвоєння понятійно-категоріального апарату у сфері обороноздатності держави та ключових тактичних підходів до її забезпечення, формування знань про сутність, принципи, цілі та функції системи оборони, розкриття ролі й повноважень суб'єктів сектору безпеки і оборони та особливостей їх взаємодії під час виконання тактичних завдань, створення цілісного уявлення про сучасні воєнні загрози, гібридні виклики та базові тактичні механізми їх нейтралізації, а також набуття навичок аналізу нормативно-правових засад оборонної діяльності і застосування отриманих теоретичних знань під час розв'язання типових навчально-практичних ситуацій та планування дій в умовах кризового середовища.

1.5 Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни:

Пререквізити:

«Вступ до спеціальності “Національна безпека”» вивчення дисципліни «Тактичні засади обороноздатності держави» безпосередньо спирається на цей курс, оскільки попереднє засвоєння базових уявлень про архітектуру системи національної безпеки, структуру сектору безпеки і оборони, а також розуміння загальних принципів координації та управління в умовах кризового середовища створює необхідну концептуальну основу для подальшого опанування тактичних підходів і практик забезпечення обороноздатності.

Постреквізити:

1.6 Програмні компетентності (загальні (ЗК); спеціальні (СК)):

СК9. Здатність визначати методи та механізми безпеки та оборони України, в тому числі задля активного спротиву зовнішній агресії та участі в миротворчих операціях. Забезпечено дисципліною через глибоке засвоєння тактичних принципів та методів організації оборони держави. Курс формує у здобувачів вищої освіти здатність аналізувати сценарії зовнішньої агресії та підбирати адекватні механізми активного спротиву.

Опрацювання тем дисципліни дозволяє майбутнім фахівцям розуміти логіку функціонування сил оборони, алгоритми прийняття тактичних рішень в умовах збройних конфліктів та специфіку залучення національних контингентів до миротворчих місій, що є критично важливим для комплексного забезпечення обороноздатності.

СК10. Здатність використовувати знання, уміння та навички загальновійськової підготовки, витримувати різнопланові фізичні та психологічні навантаження, застосовувати техніку стрільби з вогнепальної зброї, правила використання спеціальних засобів та надавати домедичну допомогу. Забезпечено дисципліною, оскільки вона закладає міцний теоретичний і тактичний фундамент для розуміння загальновійськової підготовки. У межах курсу здобувачі опановують тактичні алгоритми дій в екстремальних умовах, нормативно-правові та організаційні засади застосування зброї і спеціальних засобів під час виконання оборонних завдань. Дисципліна формує психологічну готовність до ділового оцінювання кризової обстановки, що дозволяє раціонально розподіляти зусилля, дотримуватися тактичної дисципліни та розуміти протоколи домедичної допомоги в умовах бойових дій чи надзвичайних ситуацій.

1.7 Очікувані результати навчання (ПРН)

ПРН8. Аналізувати основні напрями забезпечення національної безпеки в державі, включаючи правові основи забезпечення національної безпеки, рівні та види національної безпеки, методи забезпечення національної безпеки, управління безпекою особистості, суспільства та держави через баланс їхніх життєво важливих інтересів, характеристики та критерії забезпечення національної безпеки. Забезпечено дисципліною шляхом детального вивчення воєнної та оборонної складових як ключових напрямів національної безпеки. Курс навчає здобувачів аналізувати правові основи організації оборони, співвідносити тактичні заходи із загальнодержавними стратегічними цілями та інтересами суспільства. Здобувачі набувають здатності визначати критерії ефективності оборонних заходів і розуміти, яким чином тактичне управління впливає на загальний баланс життєво важливих інтересів держави в умовах воєнного стану чи загрози збройної агресії.

ПРН16. Здійснювати необхідні правові та організаційні заходи щодо врегулювання конфліктів, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки та реалізації національних інтересів, володіти знаннями історії конфліктів та інструментами запобігання потенційним загрозам національній безпеці в конфліктних ситуаціях. Забезпечено дисципліною через формування розуміння природи сучасних збройних конфліктів та гібридних воєн. Здобувачі вивчають історичний і тактичний досвід ведення бойових дій, що дозволяє їм ідентифікувати потенційні воєнні загрози на ранніх етапах. Курс надає інструментарій для розробки організаційних заходів щодо нейтралізації загроз, планування тактичних дій у конфліктному середовищі та впровадження механізмів кризового реагування задля захисту суверенітету і територіальної цілісності держави.

ПРН19. Володіти знаннями та навичками щодо підготовки держави до оборони, територіальної оборони держави, мобілізаційної підготовки та мобілізації у межах

професійної компетентності. Забезпечено дисципліною як основним фаховим курсом, що безпосередньо розкриває тактичні аспекти обороноздатності. У процесі навчання здобувачі опановують принципи організації територіальної оборони, завдання органів державної влади та військового управління під час мобілізаційної підготовки. Дисципліна формує практичні навички аналізу мобілізаційних планів, оцінки ресурсного забезпечення оборонних потреб та координації дій підрозділів територіальної оборони, що є безпосереднім відображенням професійної компетентності фахівця з національної безпеки.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСНОВИ ОБОРОНОЗДАТНОСТІ ДЕРЖАВИ

Тема 1. Обороздатність держави: сутність, складові та роль у системі національної безпеки

Тема спрямована на формування у здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про категорію обороноздатності, її складові елементи та місце в загальній архітектурі національної безпеки. У процесі опанування теми здобувачі засвоюють базові теоретичні підходи до розуміння воєнної безпеки, аналізують фактори, що визначають готовність держави до збройного захисту, та набувають первинних навичок оцінювання оборонного потенціалу.

Тема 2. Правовий режим воєнного стану та нормативно-правове регулювання оборони

Вивчення цієї теми покликане забезпечити здобувачів знаннями про правові режими, що вводяться у разі збройної агресії, зокрема порядок введення та функціонування правового режиму воєнного стану. Тема формує здатність коректно інтерпретувати нормативно-правові акти у сфері оборони, розуміти межі обмеження конституційних прав громадян в інтересах національної безпеки та усвідомлювати юридичну відповідальність за порушення законодавства про оборону.

Тема 3. Інституційна архітектура сектору безпеки і оборони України

Тема спрямована на засвоєння здобувачами уявлення про інституційну побудову сектору безпеки і оборони, розподіл повноважень між ключовими державними органами та механізми їхньої взаємодії. Опанування теми розвиває здатність аналізувати організаційні моделі координації сил оборони, розуміти роль органів державної влади, військового управління та правоохоронних органів у забезпеченні територіальної цілісності держави.

Тема 4. Воєнна організація держави та керівництво силами оборони

Тема дає можливість засвоїти принципи побудови воєнної організації держави, систему управління військами та алгоритми прийняття управлінських рішень у воєнній сфері. Вивчення теми спрямоване на розвиток здатності аналізувати ієрархію командування, розуміти сутність демократичного цивільного контролю над збройними силами та оцінювати ефективність системи керівництва силами оборони в умовах кризових ситуацій.

Тема 5. Стратегічне та тактичне планування у сфері оборони

Тема спрямована на формування уявлення про процеси оборонного планування, розроблення документів стратегічного та тактичного рівнів, а також методику оцінювання воєнно-політичної обстановки. Опанування теми дає здобувачам можливість зрозуміти логіку формування оборонних стратегій, принципи розподілу ресурсів та узгодження тактичних завдань із загальнодержавними цілями стримування збройної агресії.

Тема 6. Мобілізаційна підготовка та мобілізація як фундамент обороноздатності

Тема спрямована на засвоєння здобувачами базових знань про мобілізаційні процеси, завдання державних органів, підприємств та громадян у період мобілізації. Вивчення теми

формує уявлення про управлінську логіку переведення національної економіки на функціонування в умовах особливого періоду, механізми комплектування збройних сил людськими ресурсами та забезпечення військ необхідною технікою.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ТАКТИЧНІ ТА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ СУВЕРЕНІТЕТУ

Тема 7. Тактика дій підрозділів сил оборони в сучасних збройних конфліктах

Тема формує у здобувачів розуміння основ сучасного загальновійськового бою, видів тактичних дій та принципів застосування військових підрозділів для виконання оборонних і наступальних завдань. Вивчення теми спрямоване на засвоєння алгоритмів оцінки тактичної обстановки, прийняття рішень командирами підрозділів та розуміння ролі взаємодії різних родів військ у досягненні тактичного успіху на полі бою.

Тема 8. Територіальна оборона та рух опору: організація і тактика застосування

Тема дає можливість зрозуміти сутність національного спротиву, завдання та структуру сил територіальної оборони, а також принципи розгортання та ведення руху опору. Вивчення теми спрямоване на розвиток здатності аналізувати тактику дій добровольчих формувань територіальних громад, їхню взаємодію з регулярними військами та роль у забезпеченні безпеки в тилкових районах.

Тема 9. Сучасні гібридні загрози та тактика протидії нетрадиційним методам ведення війни

Тема спрямована на формування цілісного бачення природи гібридної війни, інструментів асиметричного впливу та методів, які застосовує противник для дестабілізації держави зсередини. Опанування теми дозволяє здобувачам зрозуміти тактичні підходи до виявлення диверсійно-розвідувальних груп, нейтралізації парамілітарних утворень та протидії комплексним загрозам, що поєднують воєнні та невоєнні засоби.

Тема 10. Інформаційно-психологічне протиборство у воєнній сфері та тактика захисту

Вивчення цієї теми покликане забезпечити здобувачів знаннями про механізми інформаційно-психологічних операцій противника, методи деморалізації особового складу та населення. Тема формує здатність застосовувати тактичні прийоми інформаційного захисту, критично оцінювати інформаційне середовище та розуміти роль стратегічних комунікацій у підтриманні високого морально-психологічного стану сил оборони.

Тема 11. Загальновійськова підготовка, фізична та психологічна стійкість військовослужбовця

Тема допомагає сформувати у здобувачів теоретичні знання щодо основ виживання на полі бою, подолання фізичних та психологічних навантажень в екстремальних умовах. Вивчення теми спрямоване на усвідомлення важливості психологічної готовності до виконання бойових завдань, розуміння методів профілактики бойового стресу та збереження боєздатності особового складу в умовах тривалого збройного конфлікту.

Тема 12. Тактична медицина та домедична допомога в умовах бойових дій

Тема спрямована на засвоєння здобувачами алгоритмів надання домедичної допомоги під вогнем, правил евакуації поранених та використання індивідуальних медичних засобів. Опанування теми розвиває здатність швидко орієнтуватися в критичній ситуації, застосовувати міжнародні протоколи тактичної медицини для порятунку життя та усвідомлювати пріоритетність медичного забезпечення у тактичній ланці.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. РЕСУРСНЕ, ТЕХНОЛОГІЧНЕ ТА ОПЕРАТИВНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОБОРОНИ

Тема 13. Логістичне забезпечення та управління ланцюгами постачання в силах оборони

Тема дає можливість засвоїти значення тилового забезпечення, організації безперервного постачання боєприпасів, пального та продовольства для підтримання боєздатності військ. Вивчення теми спрямоване на розуміння тактики розгортання логістичних баз, захисту маршрутів постачання від вогневого впливу противника та усвідомлення ролі національної економіки в забезпеченні потреб оборони.

Тема 14. Тактична вогнева підготовка та правила застосування зброї і спеціальних засобів

Тема формує у здобувачів знання про матеріальну частину штатного озброєння, основи балістики та тактичні прийоми ведення вогню в різних умовах бойової обстановки. Вивчення теми забезпечує усвідомлення нормативно-правових підстав застосування зброї, заходів безпеки під час поводження з нею та формує теоретичне підґрунтя для практичного вдосконалення навичок влучної стрільби.

Тема 15. Інноваційні технології, безпілотні системи та їх вплив на тактику сучасного бою

Тема спрямована на формування уявлення про роль новітніх технологій, зокрема безпілотних літальних апаратів, систем радіоелектронної боротьби та автоматизованих систем управління військами. Опанування теми дозволяє здобувачам усвідомити, як технологічна перевага змінює тактику дій малих груп, підвищує ефективність розвідки та коригування вогню, а також які методи застосовуються для протидії ворожим дронам.

Тема 16. Захист критичної інфраструктури в умовах воєнного стану

Тема спрямована на формування у здобувачів розуміння тактичних підходів до охорони та оборони об'єктів критичної інфраструктури від диверсійних і терористичних атак. Вивчення теми забезпечує усвідомлення взаємодії військових підрозділів з правоохоронними органами та операторами інфраструктури для забезпечення безперервності надання життєво важливих послуг населенню в умовах збройного конфлікту.

Тема 17. Цивільно-військове співробітництво та взаємодія з населенням у зонах конфлікту

Тема допомагає засвоїти принципи цивільно-військового співробітництва, організації гуманітарного забезпечення та евакуації мирного населення із зон бойових дій. Вивчення теми спрямоване на розуміння тактики комунікації з місцевими громадами, забезпечення дотримання норм міжнародного гуманітарного права та мінімізації негативних наслідків збройного конфлікту для цивільного середовища.

Тема 18. Міжнародне оборонне співробітництво та участь у миротворчих операціях

Тема спрямована на систематизацію знань щодо інтеграції національних сил оборони до міжнародних безпекових структур, стандартів взаємосумісності та тактики дій у складі багатонаціональних контингентів. Вивчення теми допомагає здобувачам вибудувати цілісне бачення ролі військової дипломатії, міжнародної військово-технічної допомоги та миротворчої діяльності як невід'ємних складових зміцнення обороноздатності держави.

3. Технічне й програмне забезпечення/обладнання

В освітньому процесі використовуються навчальні аудиторії, бібліотека, мультимедійний проектор та комп'ютер для проведення аудиторних занять з елементами презентацій Microsoft PowerPoint. Вивчення окремих тем і виконання практичних завдань потребує доступу до інформації зі всесвітньої мережі Інтернет, який забезпечується безкоштовною мережею Wi-Fi.

4. Форми і методи навчання

Основними формами занять із навчальної дисципліни «Тактичні засади обороноздатності держави є практичні заняття та самостійна робота здобувачів вищої освіти.

При проведенні практичних занять передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як-то: робота у малих групах, рольові ігри, дискусія, публічні виступи, групові проекти та кейс-завдання.

Здобувачі освіти опрацьовують інформацію з наукових, навчальних та лекційних джерел, в тому числі за допомогою всесвітньої мережі Інтернет і бібліотек, під час занять виконують усні та письмові завдання, виступають із доповідями та презентаціями, що можуть бути підготовленими як у групі, так і індивідуально.

Програмою курсу також передбачено **індивідуальні завдання.**

5. Система оцінювання та вимоги (критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти та розподіл балів, які вони отримують)

Оцінювання знань здійснюється відповідно до:

1. Положення про організацію освітнього процесу в ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <https://surl.li/bpxlbj>
2. Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ «ВНЗ «МАУП» <http://surl.li/fkfyue>

4-й семестр.

№ тем	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Заг.сума балів
Робота на сем.занятті	4	4	4	4	4	4	4	4	4	36
Сам.робота	1	1	1	1	1	1	1	1	1	9
Всього										45

Підсумкове оцінювання	Сума балів за семінари	Сума балів за самостійні роботи	Модульна контрольна робота	Сума балів за екзамен	Загальна сума
	36	9	15	40	100

5.1 Відвідування та робота на семінарських (практичних) заняттях та критерії їх оцінювання

Під час вивчення курсу виконується *робота на семінарських (практичних) заняттях по кожній з тем.*

Критерії оцінювання:

правильність відповідей та розрахунків – від 0 до 3 балів;

відповідність оформлення практичних робіт вимогам – 1 бал.

(враховуються лише за умови нарахування балів за правильність відповідей).

Робота на семінарському занятті оцінюється у **4 бали.**

Максимальна кількість балів за семінарські (практичні) заняття по курсу – **36 балів.**

Зміст практичних занять

№ з/п	Назва теми
1	<p>Тема 1. Обороздатність держави: сутність, складові та роль у системі національної безпеки</p> <p>Завдання:</p> <p>Проаналізувати базові складові обороноздатності держави та їх взаємозв'язок із національною безпекою.</p> <p>Скласти схему впливу політичних, економічних та військових факторів на загальний рівень обороноздатності.</p> <p>Розглянути історичний приклад формування оборонного потенціалу держави в умовах зовнішньої загрози.</p> <p>Результат:</p> <p>Здобувачі зможуть систематизувати уявлення про категорію обороноздатності та її складові елементи.</p> <p>Вміння виокремлювати ключові фактори, що визначають готовність держави до збройного захисту.</p> <p>Формування навичок узагальнення теоретичних знань щодо воєнної безпеки.</p> <p>Дискусія:</p> <p>Обговорити, які невійськові фактори мають найбільший вплив на обороноздатність сучасної держави.</p> <p>Порівняти моделі формування оборонного потенціалу в різних геополітичних умовах.</p> <p>Розглянути проблему балансу між нарощуванням військової могутності та економічним розвитком у мирний час.</p> <p>Тема 2. Правовий режим воєнного стану та нормативно-правове регулювання оборони</p> <p>Завдання:</p> <p>Проаналізувати порядок введення та функціонування правового режиму воєнного стану.</p> <p>Скласти перелік обмежень конституційних прав і свобод громадян, що допускаються виключно в інтересах оборони.</p> <p>Розглянути правовий казус щодо застосування законодавства про оборону під час відбиття збройної агресії.</p> <p>Результат:</p> <p>Здобувачі зможуть юридично грамотно тлумачити норми права, що регулюють функціонування держави в умовах війни.</p> <p>Вміння оцінювати законність рішень органів влади та військового командування в особливий період.</p> <p>Формування навичок правового аналізу ситуацій, пов'язаних із виконанням військового обов'язку.</p> <p>Дискусія:</p> <p>Обговорити межі жорсткості правового режиму воєнного стану в контексті демократичних стандартів.</p> <p>Порівняти повноваження військових адміністрацій та традиційних органів місцевого самоврядування.</p> <p>Розглянути аспекти юридичної відповідальності за невиконання наказів у бойовій обстановці.</p> <p>Тема 3. Інституційна архітектура сектору безпеки і оборони України</p> <p>Завдання:</p>

Визначити ключові органи державної влади, що входять до сектору безпеки і оборони, та їхні основні функції.

Скласти схему взаємодії військових формувань та правоохоронних органів під час виконання завдань оборони.

Проаналізувати кейс міжвідомчої координації у кризовій ситуації.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати інституційну логіку побудови системи оборони.

Вміння аналізувати механізми розподілу повноважень та спільної відповідальності.

Формування розуміння процесів синхронізації зусиль різних відомств для досягнення загальної мети.

Дискусія:

Обговорити типові проблеми дублювання функцій між силовими структурами.

Порівняти ефективність різних моделей управління інтегрованими силами оборони.

Розглянути шляхи подолання відомчих бар'єрів під час планування спільних операцій.

Тема 4. Воєнна організація держави та керівництво силами оборони

Завдання:

Визначити структуру воєнної організації держави та ієрархію військового управління.

Скласти алгоритм проходження управлінського рішення від верховного головнокомандувача до тактичного підрозділу.

Проаналізувати механізми реалізації демократичного цивільного контролю над збройними силами.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати принципи єдиноначальності та керівництва військами.

Вміння розмежовувати повноваження політичного керівництва та військового командування.

Формування навичок аналізу управлінської вертикалі в умовах бойових дій.

Дискусія:

Обговорити ризики надмірного втручання політиків у тактичне планування військових операцій.

Порівняти централізовану та децентралізовану моделі командування військами.

Розглянути наслідки порушення ланцюга командування на полі бою.

Тема 5. Стратегічне та тактичне планування у сфері оборони

Завдання:

Проаналізувати етапи оборонного планування та методика оцінювання воєнно-політичної обстановки.

Скласти алгоритм розроблення тактичного плану виконання оборонного завдання підрозділом.

Розглянути ситуацію раптової зміни обстановки та запропонувати корективи до початкового плану.

Результат:

Здобувачі зможуть використовувати базові методи військового планування.

Вміння адаптувати тактичні плани до умов високої невизначеності та динаміки бойових дій.

Формування навичок розробки бойових документів тактичного рівня.

Дискусія:

Обговорити, що є критично важливим: деталізація плану чи гнучкість командира під час його виконання.

Порівняти підходи до планування в умовах жорсткої оборони та швидких маневрових дій.

Розглянути причини зриву тактичних планів та шляхи їх превентивного усунення.

Тема 6. Мобілізаційна підготовка та мобілізація як фундамент обороноздатності

Завдання:

Визначити зміст мобілізаційної підготовки національної економіки та транспортної інфраструктури.

Скласти схему процесу комплектування військових підрозділів людськими та матеріальними ресурсами.

Проаналізувати виклики першої хвилі мобілізації на початку масштабного збройного конфлікту.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати алгоритми переведення держави на функціонування в умовах особливого періоду.

Вміння оцінювати мобілізаційні спроможності територіальних громад.

Формування навичок аналізу проблем комплектування сил оборони.

Дискусія:

Обговорити економічні наслідки тривалої загальної мобілізації для функціонування держави.

Порівняти призовну систему та модель комплектування виключно за контрактом в умовах глобального конфлікту.

Розглянути правові та соціальні механізми мотивації громадян до виконання військового обов'язку.

Тема 7. Тактика дій підрозділів сил оборони в сучасних збройних конфліктах

Завдання:

Проаналізувати основи сучасного загальновійськового бою та види тактичних маневрів.

Скласти графічну схему організації оборонного рубежу взводу на визначеній місцевості.

Розглянути тактичний кейс наступальних дій та визначити ключові фактори досягнення успіху.

Результат:

Здобувачі зможуть застосовувати теоретичні основи тактики для всебічної оцінки обстановки.

Вміння моделювати тактичні дії малих підрозділів у різних видах бою.

Формування навичок просторового мислення та роботи з картографічними матеріалами.

Дискусія:

Обговорити вплив щільної міської забудови на зміну класичної тактики ведення бою.

Порівняти переваги маневреної оборони та тактики утримання стаціонарних фортифікаційних споруд.

Розглянути роль самостійності та ініціативи молодших командирів на сучасному полі бою.

Тема 8. Територіальна оборона та рух опору: організація і тактика застосування

Завдання:

Визначити завдання сил територіальної оборони в загальній системі національного спротиву.

Скласти алгоритм організації охорони стратегічно важливого об'єкта силами місцевої громади.

Проаналізувати методи розгортання та ведення руху опору на тимчасово окупованих територіях.

Результат:

Здобувачі зможуть пояснювати специфіку тактичного застосування добровольчих формувань.

Вміння організувати взаємодію між регулярними військовими частинами та цивільними компонентами оборони.

Формування навичок планування безпекових заходів у тиллових зонах

відповідальності.

Дискусія:

Обговорити ризики та переваги масового поширення зброї серед населення в рамках територіальної оборони.

Порівняти тактику регулярних військ та партизанських підрозділів.

Розглянути проблеми визначення правового статусу учасників руху опору згідно з нормами міжнародного права.

Тема 9. Сучасні гібридні загрози та тактика протидії нетрадиційним методам ведення війни

Завдання:

Проаналізувати ознаки гібридної війни та інструменти прихованого впливу противника.

Скласти план заходів щодо виявлення та блокування диверсійно-розвідувальної групи противника.

Розглянути сценарій асиметричної атаки на органи державної влади та запропонувати алгоритм реагування.

Результат:

Здобувачі зможуть ідентифікувати гібридні загрози на ранніх стадіях їх ескалації.

Вміння застосовувати тактичні алгоритми нейтралізації нетрадиційних методів ведення війни.

Формування комплексного підходу до протидії загрозам, що поєднують воєнні та спеціальні інструменти.

Дискусія:

Обговорити складнощі юридичної фіксації факту початку гібридної збройної агресії.

Порівняти методи реагування на прямий військовий напад та на приховані підривні дії.

Розглянути роль місцевого населення у системі раннього виявлення гібридних загроз.

Тема 10. Інформаційно-психологічне протиборство у воєнній сфері та тактика захисту

Завдання:

Визначити механізми проведення інформаційно-психологічних операцій противником.

Скласти алгоритм перевірки достовірності даних та протидії поширенню панічних чуток у підрозділі.

Проаналізувати кейс масованої дезінформаційної кампанії та розробити контрзаходи.

Результат:

Здобувачі зможуть розпізнавати спроби деструктивного інформаційно-психологічного впливу.

Вміння застосовувати тактичні прийоми інформаційної гігієни та кризових комунікацій.

Формування навичок підтримання високої морально-психологічної стійкості особового складу.

Дискусія:

Обговорити доцільність введення військової цензури як засобу захисту інформаційного простору.

Порівняти ефективність наступальних інформаційних операцій та пасивного захисту від ворожої пропаганди.

Розглянути вплив відкритих соціальних мереж на безпеку проведення військових операцій.

Тема 11. Загальновійськова підготовка, фізична та психологічна стійкість військовослужбовця

Завдання:

Визначити основні тригери бойового стресу та проаналізувати методи його

профілактики.

Скласти комплекс рекомендацій для збереження боєздатності особового складу в умовах тривалого перебування в укриттях.

Розглянути ситуацію втрати управління через паніку та запропонувати дії командира.

Результат:

Здобувачі зможуть оцінювати рівень психологічного виснаження військовослужбовців.

Вміння застосовувати техніки емоційної саморегуляції та лідерства в критичних обставинах.

Формування розуміння пріоритетності фізичної витривалості для успішного виконання тактичних завдань.

Дискусія:

Обговорити вплив тривалості бойових ротацій на рівень психологічної стійкості підрозділів.

Порівняти роль жорсткої дисципліни та дружньої згуртованості у подоланні бойового страху.

Розглянути морально-етичні аспекти примусу до виконання наказів в умовах прямої загрози життю.

Тема 12. Тактична медицина та домедична допомога в умовах бойових дій

Завдання:

Проаналізувати протоколи надання домедичної допомоги під вогнем противника та в зоні відносного укриття.

Скласти схему безпечної евакуації поранених з поля бою із визначенням пунктів збору.

Розглянути кейс виникнення масових санітарних втрат та провести умовне медичне сортування.

Результат:

Здобувачі зможуть теоретично застосовувати вимоги міжнародних стандартів тактичної медицини.

Вміння планувати рятувальні дії без втрати вогневої переваги над противником.

Формування навичок розстановки пріоритетів під час медичної евакуації.

Дискусія:

Обговорити дилему командира між завершенням виконання бойового завдання та негайним порятунком поранених.

Порівняти ефективність наявності фахових медиків та високого рівня медичної підготовки кожного бійця.

Розглянути проблеми своєчасного забезпечення підрозділів якісними індивідуальними аптечками.

Тема 13. Логістичне забезпечення та управління ланцюгами постачання в силах оборони

Завдання:

Визначити основні класи матеріального забезпечення та розрахувати потребу підрозділу на період виконання завдання.

Скласти маршрут підвезення боєприпасів в умовах постійного вогневого контролю з боку противника.

Проаналізувати наслідки руйнування логістичних шляхів для стійкості оборони.

Результат:

Здобувачі зможуть розуміти процеси тилового забезпечення як критичну умову боєздатності військ.

Вміння планувати заходи захисту транспортних колон та місць зберігання майна.

Формування навичок раціонального розподілу ресурсів у тактичній ланці управління.

Дискусія:

Обговорити вразливість централізованих складів перед ударами високоточної зброї противника.

Порівняти концепції накопичення великих запасів та гнучкого постачання безпосередньо за потребою.

Розглянути внесок волонтерських ініціатив у логістичне забезпечення сил оборони на різних етапах конфлікту.

Тема 14. Тактична вогнева підготовка та правила застосування зброї і спеціальних засобів

Завдання:

Проаналізувати принципи вибору вогневих позицій та ведення вогню в умовах обмеженої видимості.

Скласти картку вогню підрозділу із зазначенням секторів обстрілу, орієнтирів та відстаней.

Розглянути правовий казус щодо застосування зброї поблизу об'єктів цивільної інфраструктури.

Результат:

Здобувачі зможуть застосовувати теоретичні основи управління вогнем підрозділу.

Вміння оцінювати правомірність та тактичну доцільність застосування летальної сили.

Формування навичок організації системи вогню як основи успішних оборонних дій.

Дискусія:

Обговорити юридичну відповідальність військовослужбовця за випадкову шкоду, завдану некомбатантам.

Порівняти ефективність масованого загороджувального вогню та точкового ураження цілей.

Розглянути питання адаптації стандартних правил застосування зброї до умов асиметричних бойових дій.

Тема 15. Інноваційні технології, безпілотні системи та їх вплив на тактику сучасного бою

Завдання:

Визначити вплив безпілотних літальних апаратів та систем радіоелектронної боротьби на сучасну тактику.

Скласти алгоритм дій підрозділу щодо маскування від аеророзвідки противника.

Проаналізувати кейс застосування ударних дронів для знищення бронетехніки.

Результат:

Здобувачі зможуть враховувати вплив інноваційних технологій під час ухвалення тактичних рішень.

Вміння розробляти базові заходи протидії ворожим безпілотним системам.

Формування розуміння стрімкої еволюції загальновійськового бою під впливом технологічного прогресу.

Дискусія:

Обговорити перспективу повної заміни живої сили автономними бойовими системами.

Порівняти ефективність класичної ствольної артилерії та систем скидання боеприпасів із безпілотників.

Розглянути етичні проблеми застосування штучного інтелекту для прийняття рішень про ураження цілей.

Тема 16. Захист критичної інфраструктури в умовах воєнного стану

Завдання:

Проаналізувати тактичні підходи до організації оборони об'єктів критичної інфраструктури.

Скласти план посилення інженерного захисту та патрулювання стратегічно важливого об'єкта.

Розглянути порядок взаємодії військових підрозділів із відомчою охороною об'єкта та

поліцією.

Результат:

Здобувачі зможуть визначати вразливі місця інфраструктурних об'єктів та організувати їх прикриття.

Вміння раціонально розподіляти сили та засоби для запобігання диверсійним атакам.

Формування навичок міжвідомчої координації під час захисту стратегічного тилу.

Дискусія:

Обговорити ступінь відповідальності приватних власників інфраструктури за її безпеку у воєнний час.

Порівняти тактику охорони об'єктів у глибокому тилу та в районах, наближених до зони бойових дій.

Розглянути проблему відволікання бойових підрозділів від виконання наступальних завдань заради охорони інфраструктури.

Тема 17. Цивільно-військове співробітництво та взаємодія з населенням у зонах конфлікту

Завдання:

Визначити принципи організації евакуації цивільного населення та функціонування гуманітарних коридорів.

Скласти порядок дій військовослужбовців у разі звернення цивільних осіб по невідкладну допомогу під час бою.

Проаналізувати вимоги норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту некомбатантів.

Результат:

Здобувачі зможуть організувати комунікацію з місцевим населенням для мінімізації втрат.

Вміння застосовувати положення міжнародного права під час планування тактичних дій.

Формування розуміння важливості лояльності цивільного населення для успішного ведення оборони.

Дискусія:

Обговорити тактичні виклики, що виникають при використанні противником населення як прикриття.

Порівняти пріоритетність швидкого знищення цілі та необхідності уникнення супутніх втрат серед мирних громадян.

Розглянути вплив поведінки військовослужбовців на міжнародну підтримку держави.

Тема 18. Міжнародне оборонне співробітництво та участь у миротворчих операціях

Завдання:

Проаналізувати стандарти взаємосумісності підрозділів під час проведення спільних багатонаціональних операцій.

Скласти алгоритм інтеграції новітнього іноземного озброєння в систему підготовки вітчизняного тактичного підрозділу.

Розглянути специфіку правил застосування сили під час виконання завдань у складі миротворчої місії.

Результат:

Здобувачі зможуть розуміти процеси інтеграції національних сил оборони до міжнародних систем колективної безпеки.

Вміння враховувати тактичні особливості застосування міжнародної військово-технічної допомоги.

Формування цілісного бачення ролі взаємосумісності для зміцнення обороноздатності.

Дискусія:

Обговорити комунікаційні бар'єри під час управління багатонаціональними

<p>військовими формуваннями. Порівняти тактику дій у класичній війні на виживання та під час операцій із підтримання миру в третіх країнах. Розглянути, яким чином освоєння іноземної зброї змінює традиційну тактичну доктрину військ.</p>
Усього за навчальною дисципліною

5.2 Завдання для самостійної роботи та критерії її оцінювання.

Під час вивчення курсу виконуються завдання для самостійних робіт до 19 тем.

Критерії оцінювання:

Змістовність, відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бал.

Максимальна кількість балів за одиницю самостійної роботи – 1 бал.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу по курсу – 19 балів.

Зміст завдань для самостійної роботи здобувача (СРЗ)

№ п/п	Зміст самостійної роботи здобувача вищої освіти	Форми контролю СРЗ
1	<p>Тема 1. Обороздатність держави: сутність, складові та роль у системі національної безпеки</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Проаналізувати еволюцію підходів до визначення обороноздатності у вітчизняній та зарубіжній науковій думці, склавши порівняльну характеристику політичних, економічних, соціальних та суто військових чинників, що безпосередньо впливають на рівень готовності держави до відбиття збройної агресії. Підготувати короткий аналітичний огляд взаємозв'язку обороноздатності із загальною архітектурою національної безпеки.</p>	Презентація результатів
2	<p>Тема 2. Правовий режим воєнного стану та нормативно-правове регулювання оборони</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Дослідити міжнародний досвід запровадження правових режимів воєнного стану та порівняти його з вітчизняним законодавством, визначивши специфіку нормативно-правового регулювання функціонування органів державної влади, військового командування та механізмів тимчасового обмеження конституційних прав і свобод громадян в інтересах забезпечення оборони.</p>	Презентація результатів
3	<p>Тема 3. Інституційна архітектура сектору безпеки і оборони України</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Скласти структурно-функціональну схему сектору безпеки і оборони, детально охарактеризувавши розподіл повноважень між ключовими органами державної влади та військового управління. Підготувати аналітичну довідку щодо типових проблем міжвідомчої координації під час виконання завдань</p>	Презентація результатів

	територіальної оборони та запропонувати шляхи їх організаційного вирішення.	
4	<p>Тема 4. Воєнна організація держави та керівництво силами оборони</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Підготувати аналітичний огляд системи військового управління, звернувши особливу увагу на принципи єдиноначальності, ієрархію командування та механізми здійснення демократичного цивільного контролю над збройними силами. Здійснити порівняльний аналіз повноважень політичного керівництва та військового командування в процесі ухвалення рішень стратегічного рівня.</p>	Презентація результатів
5	<p>Тема 5. Стратегічне та тактичне планування у сфері оборони</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Опрацювати методологію тактичного планування оборонних операцій та скласти поетапний алгоритм оцінювання воєнно-політичної і тактичної обстановки. Підготувати короткий висновок щодо важливості гнучкості управлінських рішень та здатності командирів адаптувати розроблені плани до умов високої динаміки та невизначеності на полі бою.</p>	Презентація результатів
6	<p>Тема 6. Мобілізаційна підготовка та мобілізація як фундамент обороноздатності</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Дослідити проблематику мобілізаційного розгортання національної економіки та транспортної інфраструктури в умовах глобальних конфліктів, підготувавши огляд правових і організаційних механізмів комплектування військових підрозділів людськими та матеріальними ресурсами під час оголошення загальної мобілізації.</p>	Презентація результатів
7	<p>Тема 7. Тактика дій підрозділів сил оборони в сучасних збройних конфліктах</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Проаналізувати вплив географічних, кліматичних та урбаністичних чинників на тактику дій підрозділів сил оборони, склавши порівняльну характеристику ведення маневреної та позиційної оборони. Підготувати опис ключових тактичних маневрів, що застосовуються для досягнення переваги над противником у сучасному загальновійськовому бою.</p>	Презентація результатів
8	<p>Тема 8. Територіальна оборона та рух опору: організація і тактика застосування</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Здійснити аналіз моделей організації територіальної оборони у провідних державах світу та порівняти їх із вітчизняним підходом до формування національного спротиву. Описати тактичні принципи розгортання руху опору на тимчасово окупованих територіях та механізми взаємодії добровольчих формувань із</p>	Презентація результатів

	регулярними військовими частинами.	
9	<p>Тема 9. Сучасні гібридні загрози та тактика протидії нетрадиційним методам ведення війни</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Дослідити еволюцію нетрадиційних методів ведення війни та розробити класифікаційну матрицю гібридних загроз, що поєднують застосування регулярних військ, парамілітарних утворень та диверсійно-розвідувальних груп. Запропонувати алгоритм тактичного реагування на асиметричні атаки в глибокому тилу держави.</p>	Презентація результатів
10	<p>Тема 10. Інформаційно-психологічне протиборство у воєнній сфері та тактика захисту</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Опрацювати методики розпізнавання інформаційно-психологічних операцій противника, спрямованих на деморалізацію особового складу та цивільного населення. Підготувати огляд базових контрзаходів, що включають алгоритми кризових комунікацій, правила інформаційної гігієни та інструменти підтримання морально-психологічної стійкості підрозділів.</p>	Презентація результатів
11	<p>Тема 11. Загальновійськова підготовка, фізична та психологічна стійкість військовослужбовця</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Вивчити фізіологічні та психологічні механізми адаптації військовослужбовців до бойового стресу, проаналізувавши взаємозв'язок між рівнем фізичної витривалості та здатністю зберігати концентрацію під час виконання бойових завдань. Підготувати перелік рекомендацій щодо профілактики психологічного виснаження в умовах тривалих бойових дій.</p>	Презентація результатів
12	<p>Тема 12. Тактична медицина та домедична допомога в умовах бойових дій</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Проаналізувати міжнародні протоколи надання домедичної допомоги під вогнем противника та скласти алгоритм проведення медичного сортування у разі масових санітарних втрат. Підготувати схему організації безпечної евакуації поранених із поля бою до стабілізаційних пунктів без втрати тактичної ініціативи.</p>	Презентація результатів
13	<p>Тема 13. Логістичне забезпечення та управління ланцюгами постачання в силах оборони</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Дослідити інноваційні підходи до управління логістичними ланцюгами в умовах високоінтенсивних збройних конфліктів, оцінивши вразливість централізованих складів до ударів високоточної зброї противника. Скласти модель організації розосередженого постачання боєприпасів та матеріальних засобів для забезпечення безперервної боєздатності тактичних підрозділів.</p>	Презентація результатів
14	Тема 14. Тактична вогнева підготовка та правила	Презентація

	<p>застосування зброї і спеціальних засобів</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Опрацювати нормативно-правові акти, що регламентують порядок застосування летальної зброї військовослужбовцями, зосередивши увагу на правомірності ведення вогню в умовах міської забудови та поблизу об'єктів цивільної інфраструктури. Описати тактичні засади організації системи загороджувального та перехресного вогню під час обладнання оборонних позицій.</p>	результатів
15	<p>Тема 15. Інноваційні технології, безпілотні системи та їх вплив на тактику сучасного бою</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Здійснити огляд світових тенденцій розвитку безпілотних літальних апаратів, наземних роботизованих комплексів та систем радіоелектронної боротьби, пояснивши їхній вплив на трансформацію класичної тактики загальновійськового бою. Запропонувати перелік базових заходів захисту особового складу від ворожої аеророзвідки та ударних дронів.</p>	Презентація результатів
16	<p>Тема 16. Захист критичної інфраструктури в умовах воєнного стану</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Підготувати аналітичну довідку щодо критеріїв категоризації об'єктів критичної інфраструктури та проаналізувати тактичні підходи до організації їх охорони силами військових підрозділів. Розробити алгоритм взаємодії військового командування з операторами інфраструктури та правоохоронними органами у разі загрози диверсійного нападу.</p>	Презентація результатів
17	<p>Тема 17. Цивільно-військове співробітництво та взаємодія з населенням у зонах конфлікту</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Вивчити норми міжнародного гуманітарного права щодо захисту некомбатантів та охарактеризувати механізми цивільно-військового співробітництва під час організації евакуації населення із зон активних бойових дій. Підготувати аналіз впливу лояльності місцевих громад на загальний успіх оборонних операцій у межах визначених територій.</p>	Презентація результатів
18	<p>Тема 18. Міжнародне оборонне співробітництво та участь у миротворчих операціях</p> <p>Завдання для самостійної роботи: Проаналізувати досвід інтеграції національних військових формувань до міжнародних систем колективної безпеки та скласти огляд стандартів взаємосумісності, необхідних для проведення багатонаціональних операцій. Підготувати висновок щодо значення міжнародної військово-технічної допомоги та обміну бойовим досвідом для постійного підвищення обороноздатності держави.</p>	Презентація результатів

Реферат є формою самостійної роботи здобувача, метою якої є поглиблення та засвоєння знань з дисципліни «Тактичні засади обороноздатності держави».

Тему реферату здобувач визначає за першою буквою за списком групи.

В окремих випадках здобувач може самостійно запропонувати та розробити тему реферату, попередньо обговоривши її з викладачем.

Структура, зміст і тема рефератів визначаються програмою курсу, що зумовлює таку послідовність роботи:

вибір теми;

розробка плану;

ознайомлення з рекомендованою літературою;

написання та оформлення роботи.

При написанні реферату та його оформленні варто керуватися такими критеріями:

обґрунтування вибраної теми;

опрацювання відповідної літератури;

наявність авторського розділу;

наявність списку використаних джерел.

Цитати та статистичні матеріали слід обов'язково супроводжувати посиланнями на джерела інформації, які мають бути відображені у списку використаних джерел. Посилання на інформаційні джерела необхідно подавати по тексту у квадратних дужках, наприклад [15, с. 74], 15 – це порядковий номер джерела у списку літератури, а 74 – сторінка із вказаного джерела.

Реферат має складатися із вступу (актуальність теми, предмет, об'єкт, мета, завдання), основної частини (визначення проблеми та послідовне її розкриття), висновків та списку використаних літературних джерел.

Загальний обсяг реферату – до 20 машинописних сторінки формату А4 з 14 шрифтом та інтервалом 1,5, із полями (верхнє/нижнє – 2 см, лівє – 3 см, правє – 1 см.).

Слід мати на увазі, що головною вимогою до реферату є розкриття суті питань, а не кількість сторінок.

Теми рефератів

Теми рефератів:

- 1 Еволюція концептуальних підходів до визначення обороноздатності держави у сучасній військовій науці.
- 2 Політико-правові та економічні фактори формування оборонного потенціалу в умовах зовнішньої збройної агресії.
- 3 Правовий режим воєнного стану: порівняльний аналіз вітчизняного та міжнародного досвіду.
- 4 Межі тимчасового обмеження конституційних прав і свобод громадян в інтересах забезпечення національної оборони.
- 5 Інституційна архітектура сектору безпеки і оборони: проблеми та перспективи міжвідомчої координації.
- 6 Роль та місце правоохоронних органів у виконанні завдань з оборони держави.
- 7 Воєнна організація держави як базовий елемент системи захисту суверенітету та територіальної цілісності.

- 8 Демократичний цивільний контроль над збройними силами: принципи та механізми реалізації під час збройного конфлікту.
- 9 Методологія тактичного планування оборонних операцій в умовах високої динаміки бойових дій.
- 10 Алгоритми оцінювання воєнно-політичної та тактичної обстановки під час прийняття управлінських рішень командиром.
- 11 Правові та організаційні засади мобілізаційної підготовки національної економіки до функціонування в особливий період.
- 12 Трансформація системи комплектування військових підрозділів людськими ресурсами в умовах загальної мобілізації.
- 13 Вплив географічних та кліматичних чинників на вибір тактики ведення загальновійськового бою.
- 14 Специфіка ведення наступальних та оборонних дій в умовах щільної міської забудови.
- 15 Маневрена та позиційна оборона: порівняльна характеристика тактичних переваг та недоліків.
- 16 Завдання та організаційна структура сил територіальної оборони в загальній системі національного спротиву.
- 17 Правовий статус та тактика застосування добровольчих формувань територіальних громад під час відбиття агресії.
- 18 Організація та ведення руху опору на тимчасово окупованих територіях: історичний досвід та сучасний вимір.
- 19 Сутність гібридної війни та еволюція нетрадиційних методів ведення збройної боротьби.
- 20 Тактика виявлення та нейтралізації диверсійно-розвідувальних груп противника в тилових районах базування.
- 21 Механізми проведення інформаційно-психологічних операцій противником та їх вплив на загальну обороноздатність.
- 22 Стратегічні комунікації та антикризове реагування як інструменти інформаційного захисту держави.
- 23 Фізіологічні та психологічні механізми адаптації військовослужбовців до умов інтенсивного бойового стресу.
- 24 Роль лідерства командира у підтриманні морально-психологічної стійкості та боєздатності тактичного підрозділу.
- 25 Етичні та правові аспекти виконання військового обов'язку в умовах прямої загрози життю та здоров'ю.
- 26 Міжнародні стандарти тактичної медицини та особливості їх адаптації до реалій сучасних високоінтенсивних збройних конфліктів.
- 27 Організація медичного сортування та евакуації поранених під час виникнення масових санітарних втрат на полі бою.
- 28 Інноваційні підходи до управління логістичними ланцюгами в умовах постійного вогневого впливу з боку противника.
- 29 Захист транспортних комунікацій та розосереджених місць зберігання матеріально-технічних засобів у зоні бойових дій.
- 30 Вплив волонтерського руху та громадянських ініціатив на підвищення рівня ресурсного забезпечення сил оборони.
- 31 Нормативно-правові підстави та тактичні принципи застосування летальної зброї військовослужбовцями під час виконання завдань.

- 32 Організація системи загороджувального та перехресного вогню під час інженерного обладнання оборонних рубежів.
- 33 Трансформація тактики загальновійськового бою під впливом масового застосування розвідувальних та ударних безпілотних літальних апаратів.
- 34 Роль систем радіоелектронної боротьби у забезпеченні прихованості дій тактичних підрозділів та протидії аеророзвідці противника.
- 35 Наземні роботизовані та автоматизовані комплекси: перспективи впровадження на полі бою та їх тактичні переваги.
- 36 Категоризація та тактика охорони об'єктів критичної інфраструктури в умовах функціонування правового режиму воєнного стану.
- 37 Взаємодія військових підрозділів з операторами інфраструктури та поліцією для запобігання терористичним актам.
- 38 Принципи організації цивільно-військового співробітництва у районах ведення активних бойових дій.
- 39 Норми міжнародного гуманітарного права щодо безумовного захисту цивільного населення та некомбатантів під час збройного конфлікту.
- 40 Організація гуманітарних коридорів та евакуація мирного населення: тактичні алгоритми та правові аспекти.
- 41 Міжнародна військово-технічна допомога як критичний фактор зміцнення технічної складової обороноздатності держави.
- 42 Стандарти взаємосумісності військових підрозділів під час планування та проведення багатонаціональних операцій.
- 43 Специфіка правил застосування сили військовослужбовцями під час виконання завдань у складі міжнародних миротворчих контингентів.
- 44 Роль збору відкритих даних та аналізу соціальних мереж у плануванні розвідувальних і тактичних дій підрозділу.
- 45 Захист національного кіберпростору та військових інформаційних систем як невід'ємна складова забезпечення стійкості оборони.
- 46 Протидія кібертероризму та захист систем управління військами від несанкціонованого доступу в бойових умовах.
- 47 Аналіз історичного досвіду ведення партизанських війн та його практичне застосування у сучасному русі опору.
- 48 Алгоритми та проблеми інтеграції новітніх зразків іноземного озброєння в систему підготовки вітчизняних військовослужбовців.
- 49 Економічні наслідки тривалого функціонування держави в умовах війни та шляхи оптимізації роботи оборонно-промислового комплексу.
- 50 Військова дипломатія як ефективний інструмент формування міжнародних коаліцій на підтримку територіальної цілісності держави.

5.3 Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Проведення модульного контролю з дисципліни «Тактичні засади обороноздатності держави».

здійснюється у формі тестового завдання.

Тестові завдання стосуються термінології, функцій, принципів та особливостей адміністративного судочинства.

Запитання формулюються з урахуванням принципів:

Лаконічність: чіткі та стислі формулювання.

Завершеність: відповіді охоплюють всі аспекти запитання.

Гомогенність: правильні та неправильні варіанти відповіді логічно та граматично подібні.

Вибірковість: питання стосуються суттєвих аспектів вивченого матеріалу.

Завдання передбачають вибір одного правильного варіанта з трьох запропонованих.

Кожне тестове завдання оцінюється в **1 бал**. (1 бал – відповідь правильна; 0 балів – відповідь неправильна).

Загальна максимальна можлива кількість балів за модульну контрольну роботу - 15 балів.

Час на виконання.

На виконання всього контрольного завдання відводиться **30 хвилин**.

Мінімальний поріг.

Для успішного складання модульного контролю здобувач повинен набрати не менше 10 балів (60% від максимальної кількості).

Загальні критерії оцінювання тестових завдань:

Бали	Процент виконання	Результат
14-15	-100%	Зараховано
13	83-90%	
12	76-82%	
11	60-75%	
10	60-67%	
0-9	< 60%	Не зараховано

5.4 Індивідуальні завдання та критерії їх оцінювання

До додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності відносять участь здобувачів у роботі наукових конференцій, наукових гуртків здобувачів і проблемних груп, підготовці публікацій, участь у Всеукраїнських олімпіадах і конкурсах та Міжнародних конкурсах тощо понад обсяги завдань, які встановлені відповідною робочою програмою навчальної дисципліни.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у науково-дослідній роботі та виконували певні види додаткових (індивідуальних) видів навчальної діяльності, можуть присуджуватися заохочувальні (бонусні) бали за визначену освітню компоненту.

Також, заохочувальні бали можуть нараховуватися, якщо здобувач освіти, наприклад, виконав і захистив певні види робіт, відвідував всі лекції, семінарські й практичні заняття, має власний рукописний конспект лекцій та опрацьований

додатковий навчальний матеріал, немає пропусків занять без поважних причин, відвідував додаткові консультації за участі лектора тощо.

Сума заохочувальних балів враховується при виставленні підсумкових балів в заліково-екзаменаційну відомість (але не більше **89 балів** в загальному підсумку) і може бути автоматично зарахована при виставленні підсумкової семестрової оцінки з відповідної освітньої компоненти.

Заохочувальні бали не є нормативними і не входять до таблиці розподілу балів, які отримують здобувачі вищої освіти та основної шкали системи оцінювання.

Один захід може бути підставою для виставлення заохочувальних балів лише за однією найбільш релевантною освітньою компонентою.

5.5 Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Екзамен. Відбувається згідно з «Положення про оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти у ПрАТ ВНЗ МАУП» <https://maup.com.ua/assets/files/yakist/studcentr/polozhennya-pro-sistemu-ocinyuvannya-rezultativ-navchannya-zdobuvachiv-vishhoi-osviti.pdf>

Орієнтовний перелік питань для комплексного контролю:

- 1 Розкрийте сутність поняття обороноздатності держави та визначте її місце у системі національної безпеки.
- 2 Охарактеризуйте ключові складові елементи обороноздатності держави та їх взаємозв'язок.
- 3 Проаналізуйте вплив політичних та економічних чинників на формування оборонного потенціалу держави.
- 4 Розкрийте значення соціальних та демографічних факторів у контексті забезпечення готовності до відбиття збройної агресії.
- 5 Визначте критерії оцінювання загального рівня обороноздатності сучасної держави.
- 6 Охарактеризуйте правовий режим воєнного стану та підстави для його запровадження.
- 7 Проаналізуйте нормативно-правове регулювання діяльності органів державної влади в умовах воєнного стану.
- 8 Розкрийте зміст та межі тимчасового обмеження конституційних прав і свобод громадян в інтересах оборони.
- 9 Визначте повноваження військових адміністрацій та їхню взаємодію з органами місцевого самоврядування.
- 10 Охарактеризуйте юридичну відповідальність за порушення законодавства про оборону в особливий період.
- 11 Розкрийте інституційну архітектуру сектору безпеки і оборони України.
- 12 Проаналізуйте розподіл повноважень між основними суб'єктами сектору безпеки і оборони.
- 13 Охарактеризуйте роль правоохоронних органів у загальній системі захисту державного суверенітету.
- 14 Визначте механізми міжвідомчої координації під час виконання завдань із забезпечення обороноздатності.
- 15 Розкрийте проблеми та шляхи оптимізації взаємодії силових відомств у кризових ситуаціях.

- 16 Охарактеризуйте структуру воєнної організації держави та її основні завдання.
- 17 Проаналізуйте систему керівництва силами оборони та принципи єдиноначальності.
- 18 Розкрийте сутність та механізми реалізації демократичного цивільного контролю над збройними силами.
- 19 Визначте повноваження верховного головнокомандувача та вищого військового керівництва.
- 20 Охарактеризуйте алгоритм прийняття управлінських рішень у воєнній сфері на стратегічному рівні.
- 21 Розкрийте методологію оборонного планування та його основні етапи.
- 22 Проаналізуйте алгоритм розроблення документів тактичного планування військовими підрозділами.
- 23 Охарактеризуйте методикку оцінювання воєнно-політичної та тактичної обстановки.
- 24 Визначте роль стратегічного планування у процесі розподілу ресурсів для потреб оборони.
- 25 Розкрийте значення гнучкості та адаптивності тактичних планів в умовах динамічних бойових дій.
- 26 Охарактеризуйте зміст та завдання мобілізаційної підготовки національної економіки.
- 27 Проаналізуйте організаційно-правові засади проведення загальної та часткової мобілізації.
- 28 Розкрийте механізми переведення транспортної інфраструктури на функціонування в умовах особливого періоду.
- 29 Визначте порядок комплектування військових підрозділів людськими та матеріальними ресурсами.
- 30 Охарактеризуйте проблеми та виклики мобілізаційного розгортання в умовах масштабного збройного конфлікту.
- 31 Розкрийте основи та принципи ведення сучасного загальновійськового бою.
- 32 Проаналізуйте види тактичних маневрів та умови їх застосування підрозділами сил оборони.
- 33 Охарактеризуйте специфіку ведення наступальних дій та закріплення тактичного успіху.
- 34 Визначте принципи організації позиційної та маневреної оборони.
- 35 Розкрийте особливості ведення бойових дій в умовах щільної міської забудови.
- 36 Охарактеризуйте завдання та організаційну структуру сил територіальної оборони.
- 37 Проаналізуйте місце територіальної оборони в загальній системі національного спротиву.
- 38 Розкрийте тактичні принципи залучення добровольчих формувань до охорони стратегічних об'єктів.
- 39 Визначте правові та організаційні засади розгортання руху опору на тимчасово окупованих територіях.
- 40 Охарактеризуйте механізми взаємодії партизанських підрозділів із регулярними військовими частинами.
- 41 Розкрийте сутність гібридної війни та нетрадиційних методів ведення збройної боротьби.
- 42 Проаналізуйте інструменти прихованого впливу, що застосовуються для дестабілізації держави зсередини.
- 43 Охарактеризуйте ознаки та методи ідентифікації гібридних загроз на ранніх стадіях ескалації.

- 44 Визначте тактику дій підрозділів щодо виявлення та блокування диверсійно-розвідувальних груп противника.
- 45 Розкрийте комплексний підхід до нейтралізації асиметричних загроз у тилкових районах.
- 46 Охарактеризуйте механізми проведення інформаційно-психологічних операцій у воєнній сфері.
- 47 Проаналізуйте методи деморалізації особового складу та цивільного населення, які застосовує противник.
- 48 Розкрийте тактичні прийоми інформаційного захисту та протидії поширенню паніки у підрозділі.
- 49 Визначте правила інформаційної гігієни військовослужбовця в умовах використання відкритих мереж зв'язку.
- 50 Охарактеризуйте роль стратегічних комунікацій у підтриманні високого морально-психологічного стану військ.
- 51 Розкрийте фізіологічні та психологічні фактори впливу бойової обстановки на військовослужбовця.
- 52 Проаналізуйте основні тригери бойового стресу та методи його профілактики у тактичній ланці.
- 53 Охарактеризуйте роль загальновійськової та фізичної підготовки для виживання на полі бою.
- 54 Визначте алгоритм дій командира у разі виникнення панічних настроїв серед підлеглих.
- 55 Розкрийте механізми збереження боєздатності підрозділу в умовах тривалих фізичних навантажень.
- 56 Охарактеризуйте міжнародні протоколи надання домедичної допомоги в умовах бойових дій.
- 57 Проаналізуйте алгоритм дій військовослужбовця під час надання допомоги пораненому під вогнем противника.
- 58 Розкрийте правила проведення медичного сортування у разі масових санітарних втрат.
- 59 Визначте тактику організації безпечної евакуації поранених із зони ведення активних бойових дій.
- 60 Охарактеризуйте вимоги до комплектування та використання індивідуальних медичних засобів.
- 61 Розкрийте значення логістичного забезпечення для підтримання безперервної боєздатності сил оборони.
- 62 Проаналізуйте основні класи матеріального забезпечення та порядок розрахунку потреб підрозділу.
- 63 Охарактеризуйте тактику розгортання логістичних баз та захисту маршрутів постачання.
- 64 Визначте наслідки руйнування ланцюгів постачання для стійкості оборонних рубежів.
- 65 Розкрийте роль національної економіки та громадянських ініціатив у тилловому забезпеченні військ.
- 66 Охарактеризуйте основи тактичної вогневої підготовки та правила поведінки зі зброєю.
- 67 Проаналізуйте принципи вибору вогневих позицій та організації системи вогню підрозділу.
- 68 Розкрийте тактичні прийоми ведення вогню в умовах обмеженої видимості та динамічної зміни обстановки.

- 69 Визначте нормативно-правові підстави та межі застосування летальної зброї військовослужбовцями.
- 70 Охарактеризуйте юридичну та моральну відповідальність за застосування зброї поблизу цивільних об'єктів.
- 71 Розкрийте вплив інноваційних технологій на трансформацію тактики сучасного загальновійськового бою.
- 72 Проаналізуйте роль безпілотних літальних апаратів у веденні розвідки та коригуванні вогню.
- 73 Охарактеризуйте тактику застосування ударних безпілотних систем для ураження бронетехніки та живої сили.
- 74 Визначте вплив засобів радіоелектронної боротьби на ефективність управління військовими підрозділами.
- 75 Розкрийте базові алгоритми захисту особового складу від ворожої аеророзвідки та автоматизованих систем ураження.
- 76 Охарактеризуйте критерії визначення та категоризації об'єктів критичної інфраструктури держави.
- 77 Проаналізуйте тактичні підходи до організації охорони стратегічно важливих об'єктів у воєнний час.
- 78 Розкрийте механізми інженерного та фортифікаційного захисту елементів критичної інфраструктури.
- 79 Визначте порядок взаємодії військових підрозділів з операторами інфраструктури та поліцією.
- 80 Охарактеризуйте алгоритм реагування на загрозу диверсійного або терористичного акту на об'єкті життєзабезпечення.
- 81 Розкрийте принципи цивільно-військового співробітництва у районах ведення активних бойових дій.
- 82 Проаналізуйте тактичні та правові аспекти взаємодії військовослужбовців із місцевим населенням.
- 83 Охарактеризуйте порядок організації гуманітарних коридорів та евакуації мирних громадян.
- 84 Визначте вимоги норм міжнародного гуманітарного права щодо захисту некомбатантів під час збройного конфлікту.
- 85 Розкрийте вплив лояльності місцевого населення на загальну ефективність виконання оборонних завдань.
- 86 Охарактеризуйте роль міжнародного оборонного співробітництва у системі зміцнення обороноздатності держави.
- 87 Проаналізуйте значення міжнародної військово-технічної допомоги для переозброєння тактичних підрозділів.
- 88 Розкрийте зміст стандартів взаємосумісності, необхідних для проведення спільних багатонаціональних операцій.
- 89 Визначте специфіку правил застосування сили під час виконання завдань у складі міжнародних миротворчих місій.
- 90 Охарактеризуйте вплив освоєння новітнього іноземного озброєння на оновлення традиційної тактичної доктрини військ.

Шкала відповідності оцінок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи).	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Політика курсу:

Курс «Тактичні засади обороноздатності держави» передбачає засвоєння та дотримання принципів етики та академічної доброчесності згідно Кодексу академічної доброчесності МАУП та Положення про запобігання та виявлення плагіату в наукових та академічних текстах у ПрАТ ВНЗ МАУП, зокрема орієнтації на запобігання плагіату у будь-яких його проявах: всі роботи, доповіді, есе, реферати та презентації мають бути оригінальними та авторськими, не переобтяженими цитатами, що мають супроводжуватися посиланнями на першоджерела. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти орієнтовано на отримання балів за активність на семінарських (практичних) заняттях, а також виконання завдань для самостійної роботи.

Відпрацювання семінарського заняття може здійснюватися у формі опитування, тестування, виконання практичного завдання, розв'язання задачі з відповідної теми.

В кінці вивчення курсу проводиться модульна контрольна робота 1. Результат модульної контрольної роботи для здобувача, який не з'явився на контрольні заходи, є нульовим. У такому разі, здобувач має можливість повторно виконати модульну контрольну роботу.

Не допустимо: пропуск занять без поважних причин; запізнення на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття (за винятком дозволу викладача при зверненні до текстів нормативно-правових актів); списування та плагіат.

Рекомендовані джерела (література):

Основні джерела:

- 1 Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
- 2 Про національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
- 3 Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.
- 4 Про Збройні Сили України: Закон України від 6 грудня 1991 року (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
- 5 Про основи національного спротиву: Закон України від 16 липня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20>.
- 6 Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12 травня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>.
- 7 Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21 жовтня 1993 року (із змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3543-12>.
- 8 Про критичну інфраструктуру: Закон України від 16 листопада 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1882-20>.
- 9 Про Стратегію воєнної безпеки України: Указ Президента України від 25 березня 2021 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021>.
- 10 Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України»: Указ Президента України від 24 вересня 2015 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>.
- 11 Богданович В. Ю. та ін. Науково-методичні засади протидії сучасним загрозам воєнній безпеці. Львів: Національна академія сухопутних військ, 2019. 268 с. URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
- 12 ВСП-5-00-67-01.02: Об'єднана оперативна концепція сил оборони України. Київ, 2023. 52 с. URL: https://www.mil.gov.ua/content/other/Ukr_Joint_Operational_Concept_2023.pdf.

- 13 Методичний посібник ВП 7-01-11-56.01: Тактична підготовка механізованих та мотопіхотних підрозділів. Київ, 2021. 267 с.
- 14 Тактика та оперативне мистецтво Збройних Сил України: навчальна дисципліна. Київ, 2024. 240 с.
- 15 Тактика та оперативне мистецтво Збройних Сил України: навчальна дисципліна для заочної форми навчання. Київ, 2025. 255 с.
- 16 Водчиць О., Скворок І. та ін. Тактична підготовка: навчальний посібник. Київ: Національний авіаційний університет, 2021. 267 с. URL: <http://www.nbuu.gov.ua>.

Допоміжні джерела:

- 1 Богданович В. Ю. Актуальні питання та перспективи використання оперативно-розшукових засобів у розкритті злочинів в умовах воєнного стану: матеріали міжвідомчої конференції. Київ: Національна академія внутрішніх справ, 2023. 294 с.
- 2 Герасименко О. М. Загрози об'єктам критичної інфраструктури України в умовах воєнного стану. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право», 2024. Випуск 84, частина 3. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua>.
- 3 Гора І. В., Батюк О. В. Досвід організації захисту об'єктів критичної інфраструктури на основі зарубіжного досвіду. Соціально-правові студії, 2021. Випуск 1. С. 132–139. URL: <http://www.nbuu.gov.ua>.
- 4 Західні підходи до оперативно-тактичних операцій та їх формування: монографічний фокус. Львів: Національна академія сухопутних військ, 2019. 268 с.
- 5 Левченко О. В. Система забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері: монографія. Житомир: Євро-Волинь, 2021. 172 с.
- 6 Мінеєв П. Рекомендації щодо викладання методики оперативно-тактичного рівня навчання з питань воєнної безпеки. Журнал «Захист національної безпеки», 2021. С. 45–52.
- 7 Мідвідь Л. П. Правові аспекти застосування сил оборони під час воєн. Львів: Національна академія внутрішніх справ, 2016. 188 с.
- 8 Морей Т. В. Особливості застосування оперативно-бойових заходів Службою безпеки України в умовах війни. Науковий вісник Ужгородського національного

університету. Серія «Право», 2024. Випуск 84, частина 3. С. 273–280. URL: <https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua>.

- 9 Пархоменко-Куцевіл О. Теоретичні засади формування та розвитку системи воєнної безпеки. Журнал «Літопис», 2023. С. 1–8.
- 10 Пашинський В. Й. Забезпечення оборони України: адміністративно-правові аспекти: монографія. Київ: ФОП Маслаков, 2018. 408 с.
- 11 Правові основи воєнної безпеки України: монографія за редакцією Є. Л. Стрельцова. Львів: Національна академія внутрішніх справ, 2016. 188 с.
- 12 Середа В. В. Основи безпеки: адміністративно-правові аспекти діяльності воєнної організації України. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2015. 518 с.
- 13 Стратегія воєнної безпеки України: аналіз загроз та заходів. Київ: Секретаріат Ради національної безпеки і оборони, 2015. С. 1–10. URL: <https://www.rnbo.gov.ua>.

Інформаційні ресурси:

- 1 Офіційне інтернет-представництво Президента України. URL: <http://www.president.gov.ua>.
- 2 Верховна Рада України: офіційний вебпортал парламенту (база законодавства). URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- 3 Міністерство оборони України: офіційний портал. URL: <https://www.mil.gov.ua>.
- 4 Рада національної безпеки і оборони України: офіційний вебсайт. URL: <https://www.rnbo.gov.ua>.
- 5 Національний інститут стратегічних досліджень: аналітичні матеріали з питань воєнної безпеки. URL: <https://niss.gov.ua>.
- 6 Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (електронний каталог наукової періодики). URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.